

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/241/2021
Identifikačné číslo spisu:	3715204824
Dátum vydania rozhodnutia:	26.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:3715204824.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne X. Y., N. C., L. XXX/XX, zastúpenej advokátkou JUDr. Janou Ježíkovou, Revúca, Kúpeľná 487/19, proti žalovaným 1/ U. Z., N. C., C. XXX/XX, zastúpenému advokátkou JUDr. Annou Kubovičovou, Považská Bystrica, Tatranská 300/8, 2/ Casareal, s.r.o., Piešťany, Teplická 2294/70, IČO: 46478264, 3/ Tatra Credit, a.s., Piešťany, Námestie slobody 10/1717, IČO: 44975775, žalované 2/ a 3/ zastúpené Advokátskou kanceláriou JUDr. Eckmann, s. r. o. (skrátенý názov AK JUDr. Eckmann, s. r. o.), Trenčín, Mierové námestie 14, IČO: 47241110, o určenie, že spotrebiteľský úver je bezúročný a bez poplatkov, o určenie, že kúpna zmluva je neplatná, o určenie, že zmluva o uzatvorení budúcej kúpnej zmluvy je neplatná, o určenie vlastníckeho práva a o určenie, že dohoda o použití zmenky a vyplňovacou práve k zmenke je neplatná, v súčasnosti vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. PB-3C/175/2015 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 3C/175/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 20. februára 2020, sp. zn. 17Co/91/2019, takto

rozhodol:

V dovolacom konaní pokračuje na strane žalobkyne s dedičkou pôvodnej žalobkyne neb. X. I., narodenej XX. R. XXXX, zomrelej XX. H. XXXX, naposledy bytom N. C., Q. XXX, X. Y., rod. I., narodenou XX. septembra XXXX, N. C., L. XXX/XX.

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 20. februára 2020 č. k. 17Co/91/2019 - 289 z r u š u j e a v e c mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I. Okresný súd Považská Bystrica - v súčasnosti Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 13. septembra 2018, č. k. 3C/175/2015-229, výrokom I. určil, že spotrebiteľský úver poskytnutý na základe zmluvy o úvere č. XXX/XX z 13. septembra 2010 uzatvorenej medzi žalobkyňou a žalovanou 3/ je bezúročný a bez poplatkov a priznal žalobkyni voči žalovanej 3/ nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %, výrokom II. zamietol žalobu o určenie, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností bližšie

špecifikovaných vo výrokovej časti tohto rozsudku a žalovanému 1/ voči žalobkyni priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Výrokom III. rozhodol o trovách konania tak, že priznal žalovanej 2/ voči žalobkyni nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

1.1. V odôvodnení predmetného rozhodnutia súd prvej inštancie poukázal na to, že Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne uznesením z 02. mája 2018, č.k. 17Co/230/2017-204 zrušil v poradí prvý rozsudok prvoinštančného súdu vo výroku, ktorým zamietol žalobu žalobkyne o určenie, že spotrebiteľský úver poskytnutý na základe zmluvy o úvere uzatvorenej medzi žalobkyňou a žalovanou 3/ je bezúročný a bez poplatkov, vo výroku, ktorým zamietol žalobu žalobkyne o určenie, že je výlučnou vlastníčkou žalovaného bytu, a v závislom výroku o trovách konania, a v tejto časti vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V zostávajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V súvislosti so žalobou o určenie vlastníckeho práva odvolací súd uviedol, že všetky skutočnosti ohľadne procesu uzatvárania kúpnej zmluvy, ktoré vyplývajú z vykonaného dokazovania, musí súd prvej inštancie vyhodnotiť vo vzájomných súvislostiach a to nielen z formálneho hľadiska, teda či žalobkyňa predmetnú kúpnu zmluvu podpísala dobrovoľne, bez nátlaku, ale tiež či uvedený právny úkon, ktorý urobila, nebol vzhľadom na súvislosti a okolnosti uzatvárania tohto právneho úkonu v rozpore s dobrými mravmi, a tým neplatný podľa § 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“ alebo „Občiansky zákonník“).

1.2. Konštatoval, že po vrátení veci odvolacím súdom opätovne vec preskúmal v intenciách zrušovacieho uznesenia odvolacieho súdu, pričom mal za to, že je daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a preto podrobil zmluvu o úvere č. XXX/XX . z 13. septembra 2010, uzatvorenú medzi žalobkyňou a žalovanou 3/, prieskumu, či obsahuje obligatórne náležitosti podľa § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a dospel k záveru, že ustanovenie predmetnej zmluvy, ktoré pojednáva o výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a poplatkov, je neplatné nielen pre rozpor so zákonom, resp. že zákon obchádza, ale aj pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 OZ. Teda v zmluve absentuje povinná náležitosť vyžadovaná § 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z.z., v dôsledku čoho je potrebné úver považovať za bezúročný a bez poplatkov (§ 11 ods. 1 písm. a) zákona č. 129/2010 Z.z.), a preto žalobe žalobkyne v časti o určenie, že úver je bezúročný a bez poplatkov vyhovel.

1.3. V nadväznosti na žalobu v časti určenia vlastníckeho práva k žalovanému bytu ďalej uviedol, že v súčasnosti je na liste vlastníctva ako vlastníč bytu evidovaný žalovaný 1/ titulom kúpnej zmluvy, kde predávajúcou bola žalovaná 2/, ktorá nehnuteľnosť získala na základe kúpnej zmluvy z 21. augusta 2013 uzatvorenej so žalobkyňou. Súd prvej inštancie, i so zreteľom na existenciu naliehavého právneho záujmu žalobkyne v tejto časti žaloby, preto posudzoval proces uzatvárania kúpnej zmluvy medzi žalobkyňou a žalovanou 2/ a súvislosti, ktoré predchádzali jej uzatvoreniu a mal za to, že spôsob uzatvárania kúpnej zmluvy je potrebné vyhodnotiť ako veľmi neštandardný a podozrivý, čo vedie k záveru, že bol v rozpore s dobrými mravmi, ktorý robí právny úkon neplatným podľa § 39 OZ. Vzhľadom k neplatnosti kúpnej zmluvy potom bolo zrejmé, že žalovaná 2/ nikdy nebola vlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti.

1.4. V tejto súvislosti tiež zdôraznil, že so zreteľom na okolnosti danej veci je v zmysle judikatúry potrebné žalobkyňu považovať za nedbalú vlastníčku, keď si listiny, ktoré podpisovala, nielenže neprečítala, ale aj po tom, ako zistila, že kúpnu zmluvu podpísala, nepodnikla včas žiadne relevantné a účinné kroky k náprave, hoci sa jednalo o nehnuteľnosť slúžiacu jej k trvalému bývaniu. Od zavkladovania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v prospech žalovanej 2/ do uzavretia kúpnej zmluvy medzi žalovanými 1/ a 2/ ubehlo cca 8 mesiacov. Práve táto pasivita viedla k tomu, že žalovaná 2/ byt predala. Súd prvej inštancie preto považoval žalovaného 1/ za dobromyseľného nadobúdateľa, keďže z vykonaného dokazovania vyplynulo, že samotná žalobkyňa vedela, kto je záujemcom o byt, osobne sa so žalovaným 1/ pred kúpou bytu stretla, napriek tomu žalovanému 1/, prípadne jeho matke alebo tete, ktoré osobne poznala, nič nepovedala, neoznámila im, za akých okolností je na liste vlastníctva evidovaný ako vlastníč žalovaná 2/. Žalobkyňa mala reálnu možnosť zvrátiť proces prevodu vlastníckeho práva zo žalovanej 2/ na žalovaného 1/, napriek tomu tak neučinila. Podľa názoru prvoinštančného súdu, žalovaný 1/ nemal dôvod domnievať sa, že zápis v katastri nehnuteľností nie je hodnoverný (dôvodné pochybnosti o evidovanom vlastníctve mohla u žalovaného 1/ vyvolať práve samotná žalobkyňa). Teda vzhľadom na to, že v predmetnom spore sa do stretu dostal žalovaný 1/ ako dobromyseľný nadobúdateľ

a žalobkyňa ako pôvodná vlastníčka, ktorá svojím nekonaním spôsobila stav, že žalovaný 1/ ako konajúci v dobrej viere v zápis v katastri nehnuteľností nadobudol od nevlastníka (žalovanej 2/) nehnuteľnosť a s prihladením na princíp spravodlivosti, súd prvej inštancie dospel vo vzťahu k tejto časti žaloby k záveru o potrebe zamietnuť žalobu o určenie vlastníckeho práva a poskytnúť ochranu v rámci tohto konania žalovanému 1/.

1.5. O trovách konania po zrušujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“ alebo „Civilný sporový poriadok“) tak, že v rámci jednotlivých žalobou uplatnených nárokov priznal úspešnej strane konania voči neúspešnej strane náhradu trov konania v rozsahu 100%. Mal za to, že žalobkyňa bola úspešná len čo do určenia, že predmetný úver je bezúročný a bez poplatkov a v ostatných zamietnutých častiach žaloby boli zase úspešní práve žalovaní.

2. Na odvolanie žalobkyne a žalovanej 3/ odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti výrokov II. a III. a vo výroku o trovách konania vo vzťahu k žalovanej 3/ potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 CSP (výrok I.). O trovách predmetného konania rozhodol tak, že žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% (výrok II.) a zároveň žalobkyni priznal voči žalovanej 3/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% (výrok III.).

2.1. Odvolací súd v podstatnom konštatoval, že vychádzajúc z rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít prezentovanej najmä v rozhodnutiach Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd) sp. zn. I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016, ako i v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 6Cdo/792/2015 je potrebné námietku žalobkyne týkajúcu sa kolízie, resp. stretu princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka a princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa vyhodnotiť ako nedôvodnú, nakoľko sa nemožno prikloniť k striktnej ochrane pôvodného vlastníka presadzovanej žalobkyňou.

2.2. V súvislosti s námietkou žalobkyne ohľadom neexistencie dobrej viery žalovaného 1/ poukázal na to, že hodnotenie, či žalovaný 1/ nadobudol byt v dobrej viere, musí byť zamerané predovšetkým ku skutočnosti, či žalovaný 1/ bol presvedčený, že predávajúci bol skutočne vlastníkom veci (teda či bol presvedčený, že koná v súlade s právom, tzn. že nadobúda byt od skutočného vlastníka). V konaní bolo nesporné, že byt žalovaný 1/ kupoval prostredníctvom realitnej kancelárie, z čoho možno vylúčiť, že mal priamu väzbu na žalovanú 2/. Z toho vyplýva, že priamo žalovaný 1/ nemal vedomosť o tom, že žalovaná 2/ nikdy nebola (právne) vlastníkom spornej nehnuteľnosti. Rovnako neboli zo strany žalobkyne produkované skutkové tvrdenia, ktoré by preukazovali túto väzbu. Presvedčenie žalovaného 1/ mohlo byť (objektívne požadované) zamerané dostupnými možnosťami na zistenie, či žalovaná 2/ skutočne bola vlastníkom nehnuteľnosti, pričom bolo nutné od neho vyžadovať zistenie (overenie), či žalovaná 2/ je vlastníkom veci, z katastra nehnuteľností, čo splnené bolo. Avšak treba podotknúť, že žalobkyňa priamo žalovanému 1/ neposkytla informáciu, ktorá by spochybňovala vlastnícke právo žalovanej 2/, resp. informáciu, že právne je vlastníčkou bytu stále ona, alebo aspoň že hodlá podniknúť právne kroky k náprave. Iba z tvrdení prezentovaných žalobkyňou, žalovaný 1/ nemohol nadobudnúť presvedčenie (alebo aspoň dôvodnú pochybnosť), že by žalovaný 2/ skutočne vlastníkom nebol, teda že by nebol správny údaj uvedený v katastri nehnuteľností.

2.3. Ďalej dôvodil, že v prospech záveru o dobromyseľnosti žalovaného 1/ svedčí jednak (i) jeho následné správanie po nadobudnutí bytu, keď v konaní bolo preukázané, že sám umožnil a potom žalobkyni pomáhal vo vypratávaní vecí, ktoré jej v byte zostali, zobral si na byt hypotéku a naďalej v byte doposiaľ býva, zrekonštruoval ho, čo sú všetko skutočnosti, ktoré preukazujú záver o jeho dobromyseľnosti (opačný záver, teda ak by byt po jeho kúpe ďalej predal, by záver o jeho dobromyseľnosti spochybňoval), ako aj (ii) fakt, že žalobkyňa zostala nečinná vo svojej (právnej) obrane. K žiadnym krokom, ktoré by smerovali k jej obnoveniu vlastníckeho práva, žalobkyňa nepristúpila, a preto žalovaný 1/ nemohol nadobudnúť dôvodnú pochybnosť, že žalobkyňa mohla o byt prísť neštandardným a podozrivým spôsobom.

2.4. Odvolací súd vo vzťahu k žalobkyňou namietanému záveru súdu prvej inštancie, že bola nedbalou vlastníčkou zdôraznil, poukazujúc i na súdnu prax a právnu teóriu, že prvoinštančný súd s ohľadom na vykonané dokazovanie správne skonštatoval, že žalobkyňa nepodnikla žiadne relevantné a účinné kroky k náprave, hoci sa jednalo o nehnuteľnosť slúžiacu jej k trvalému bývaniu. Záver o nedbalosti vlastníka sa preto musí vyvodiť vo vzťahu k účinnému riešeniu, ktoré by mohlo priniesť želaný záver pre

vlastníka. Nemuseli to v kontexte prejednávaneho prípadu byť výlučne právne kroky, ktoré by rušili záver o jej nedbalosti, mohlo sa jednať i o faktické kroky, ktoré by spochybňovali dobrú vieru žalovaného 1/. Tými mohlo byť informovanie žalovaného 1/ o všetkých skutočnostiach jej straty vlastníckeho práva k bytu, z ktorých by žalovaný 1/ mohol vyvodiť záver o tom, že žalovaná 2/ (ako vlastníka nehnuteľnosti zapísaný v katastri nehnuteľností) nie je skutočným právnym vlastníkom.

2.5. V tejto súvislosti tiež odkázal na správnosť právneho posúdenia danej veci súdom prvej inštancie, prezentovaného v bode 44. odôvodnenia jeho rozhodnutia, a to s dôrazom na potrebu prihliadnutia i na princíp všeobecnej spravodlivosti a individuálne okolnosti konkrétne rozhodovaného prípadu (nakoľko kategorické trvanie na poskytnutí ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi nie je ani podľa súdnej praxe prijateľné), keď v podstatnom uviedol, že by nebolo spravodlivým riešením, ak by poskytol v kontexte prejednávaneho prípadu ochranu žalobkyni, nakoľko to bola práve ona, kto sa podieľal na vzniku situácie, nedbalým konaním podpísala zmluvu o prevode bytu na žalovanú 2/, hoci jej slúžil na bývanie a podcenením situácie nepodnikla opatrenia, ktoré by smerovali k obnoveniu jej vlastníckeho práva. To malo za následok vznik situácie nadobudnutia bytu žalovaným 1/ od nevlastníka. Naopak, žalovaný 1/ preukázal svoju dobromyseľnosť, s ktorou v právnom štáte musí byť spojená i adekvátne, avšak nie vždy úplná, ochrana, nakoľko výrazne ovplyvňuje dôveru občanov v právo, v spravodlivé fungovanie právneho prostredia.

2.6. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % voči žalobkyni, nakoľko boli v odvolacom konaní plne úspešní a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % voči žalovanému 3/, nakoľko v odvolacom konaní bola plne úspešná len vo vzťahu k nemu.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

3.1. Nesprávne právne posúdenie žalobkyňa namietala v súvislosti s nesprávnym vyhodnotením dobromyseľnosti žalovaného 1/ súdmi nižšej inštancie na úkor práv a ochrany vlastníctva žalobkyne, vo vzťahu ku ktorému jej zároveň uložili povinnosť nahradiť trovy konania. Podľa dovolateľky konaním nižších súdov došlo k podstatnému pochybeniu pri aplikácii a interpretácii právnych noriem viažucich sa k dobrým mravom, dobromyseľnosti a bdelosti žalobkyne pri ochrane je subjektívnych práv. Mala za to, že žalovaný 1/ nebol dobromyseľný bezvýhradne, keďže vedel o okolnostiach za akých žalobkyňa mala o predmetný byt prísť. Po rekapitulácii záverov vyplývajúcich najmä z bodov 14., 18. a 19. odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011 tiež uviedla, že ide o vysoko teoretické zdôvodnenie dobrej viery nadobúdateľa, resp. riešenia kolízie dvoch základných práv a nie je v súlade so zásadou všeobecnej spravodlivosti, a to aj s ohľadom na prijatý záver nižších súdov o neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorý si osvojili a ktorý žalobkyňa tvrdila počas celého konania. I keď sa stotožňuje s tvrdením, že právny poriadok predpokladá určitú mieru obozretnosti pri realizácii právnych úkonov, uvedené však nemožno vzťahovať na jej konanie, pri ktorom nemohla vedieť, čo podpisuje aj za predpokladu oboznámenia sa s obsahom predmetnej zmluvy.

3.2. Z uvedených dôvodov žalobkyňa navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec mu vrátil na nové rozhodnutie.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd podané dovolanie žalobkyne zamietol ako nedôvodné, prípadne odmietol ako neprípustné.

5. Žalovaná 3/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne ako nedôvodné v celom rozsahu zamietol.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) považoval v prvom rade za potrebné vyrovnať sa so zistením skutočnosti o úmrtí žalobkyne. Dovolací súd šetrením zistil, že v priebehu dovolacieho konania žalobkyňa X. I., narodená XX. R. XXXX, naposledy bytom N. C., Q. XXX, zomrela XX. H. XXXX, teda počas prebiehajúceho dovolacieho konania.

7. Z uznesenia Okresného súdu Považská Bystrica (prostredníctvom notárky JUDr. X. C.) z 12. mája 2023, č. k. 14D/5/2023-78, Dnot 17/2023 vyplýva, že dedičkou po poručiťke je jej pozostalá dcéra X. Y., keď súd schválil dohodu dedičov o vyporiadaní dedičstva, podľa ktorej majetok poručiťky nadobudla X. Y., bez povinnosti výplaty ostatným dedičom. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 12. mája 2023.

8. Na základe uvedeného najvyšší súd rozhodol v zmysle § 63 ods. 2 v spojení s § 438 ods. 1 CSP o pokračovaní v dovolacom konaní s právnou nástupkyňou zomrelej žalobkyne.

9. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

10. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. Dovolací súd si plne uvedomuje, že by bolo v rozpore s princípmi spravodlivého procesu, pokiaľ by sa pri posudzovaní dovolania uplatňoval prílišný formalizmus. V rozpore s týmito princípmi ale nie je prístup majúci na zreteli, že ustanovenia CSP vyžadujú istú mieru formálneho a obsahového vyjadrenia dôvodov, z ktorých procesná strana vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania.

13.1. V prejednávanej veci žalobkyňa prípustnosť svojho dovolania formálne vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP, v súvislosti s ktorým dovolaním najvyšší súd (aj) s použitím výkladového pravidla uvedeného v § 124 ods. 1 CSP ustálil, že žalobkyňa v podanom dovolaní namietala nesprávne právne posúdenie právnej otázky možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka dobromyseľným kupujúcim a spôsob posúdenia tejto dobromyseľnosti. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu z 27. februára 2013 sp. zn. 6Cdo/71/2011.

13.2. Dovolací súd poznamenáva, že pri rozhodovaní je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Prípustnosť podaného dovolania teda dovolací súd posudzuje vždy autonómne podľa jeho obsahu (porov. 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020), keďže povinnou náležitosťou dovolania v prípade uplatnenia odvolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 432 CSP nie je uvedenie toho, v čom dovolateľ vidí prípustnosť podaného dovolania. Rovnako tak dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VOBdo/2/2020). Dovolanie podľa uvedeného zákonného ustanovenia (§ 421 CSP) je preto prípustné aj vtedy, ak je založené na rozpore dovolaním napadnutého rozhodnutia nielen s judikatúrou odvolacieho, ale aj judikatúrou ústavného súdu. Tento zásadný výklad vychádza z konceptu, že nálezová judikatúra ústavného súdu je tiež záväzná pre všetky

všeobecné súdy, vrátane najvyššieho súdu a ďalej z toho, že judikatórna činnosť najvyššieho súdu a ústavného súdu sa (aj napriek tomu, že náplň ich činností je vo všeobecnej rovine iná) reálne prekrýva.

13.3. Vec prejednávajúci senát vychádzajúc z uvedeného a zohľadňujúc vlastnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (teda aj to, či je právna otázka dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne) a tiež skutočnosť, že súčasná existencia predpokladov prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 421 ods. 1 písm. c) CSP je bez ďalšieho z povahy veci vylúčená (keďže určitá právna otázka nemôže byť dovolacím súdom riešená ustálené a zároveň ním byť riešená rozdielne), prípustnosť predmetného dovolania posudzoval iba z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľkou nastolenej právnej otázky, ktorá dovolacím súdom v čase rozhodovania odvolacieho súdu (20. februára 2020) aj v čase podania dovolania (28. júna 2020) bola rozhodovaná rozdielne.

14. Keďže žalobkyňou nastolená právna otázka bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, dovolací súd v ďalšom skúmal, či žalobkyňa opodstatnene vytýka, že pri riešení tejto otázky zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci.

15. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že až donedávna existovali dve skupiny rozhodnutí najvyššieho súdu posudzujúce predmetnú právnu otázku, keď do prvej skupiny bolo možné zaradiť rozhodnutia zotrúvajúce na zásade nemo plus iuris a do druhej skupiny rozhodnutia, ktoré umožňovali prelomenie predmetnej zásady, keď v nich okrem iného boli reflektované závery vyslovené v nálezoch ústavného súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. I. ÚS 549/2015, z 03. mája 2017 sp. zn. I. ÚS 151/2016 a z 20. decembra 2017 sp. zn. I. ÚS 460/2017, ktoré sa stali kľúčovým pre rozhodnutie napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, a ktorých závery, dá sa uvažovať, že odmietavým spôsobom, žalobkyňa rozoberá v dovolaní, resp. aj rozhodnutia, ktoré pripúšťali nadobudnutie vlastníckeho práva (len) na základe dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti.

16. Do skupiny rozhodnutí zotrúvajúcich na zásade nemo plus iuris patrili napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/146/2012, 2MCdo/20/2011, 3Cdo/144/2010, 3Cdo/223/2016, 5MCdo/12/2011 a 7Cdo/139/2019.

16.1. V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/223/2016 najvyšší súd v kontexte stretu princípov „nemo plus iuris“ vs. „bona fides“ dal za pravdu pôvodnej vlastníčke (žalobkyni), keď uviedol, že „[d]obrá viera t... ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa ... Dobrej viere ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana, ktorú poskytuje nadobúdateľovi, nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníčkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inými slovami: pokiaľ zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri“, zároveň ale akceptoval názor právnej teórie, podľa ktorého možno pripustiť (aj) dobromyseľné nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka, ale len ako výnimku z pravidla (napr. nadobudnutie vlastníckeho práva pri prevode od tzv. nepravého dediča podľa § 486 Občianskeho zákonníka), ktorú možnú výnimku pripúšťal i dovolateľ, v danej veci ju ale nevzhladol (pozn. dovolacieho súdu). «Tieto výnimky z pravidla nemožno ľubovoľne rozširovať bez toho, aby takúto možnosť zákonodarcu pripustil. Preto je nutné zotrvať na dôslednom uplatnení zásady „nemo plus iuris ...“ aj v prípadoch, ktoré sa môžu javiť ako nespravodlivé.». Z uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu nakoniec vychádzal aj odvolací súd v napadnutom rozhodnutí.

16.2. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/71/2011 najvyšší súd vo veci, ktorej predmetom bolo určenie veci do dedičstva, zrušil napadnuté odvolacie rozhodnutie z dôvodu nesprávneho posúdenia otázky naliehavého právneho záujmu na určenie vlastníctva. Okrem toho tiež uviedol, že «nemožno vylúčiť situáciu, keď proti princípu ochrany práva pôvodného vlastníka bude pôsobiť princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa. V súvislosti s riešením kolízie týchto princípov dovolací súd zastáva názor, že ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zjavné, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol ... Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného

nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe ... O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí.».

16.3. Dovolací súd k týmto rozhodnutiam najvyššieho súdu uzatvára, že tieto rozhodnutia, zhodne ako aj skoršie rozhodnutie vec prejednávajúceho senátu - sp. zn. 7Cdo/139/2019, pri ich zovšeobecnení vychádzajú zo zásady prednosti princípu „nemo plus iuris“, a iba ako výnimku pripúšťajú aj úspech princípu „bona fides“. Dokonca aj rozhodnutie ústavného súdu (I. ÚS 549/2015), ktoré nie je možné považovať za „dovolacie rozhodnutie“, práve na ktoré sa odvolací súd obracal pri riešení danej právnej otázky, ju tiež riešil pomerovaním dvoch ústavných hodnôt - princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa (princíp dobrej viery, dôvery v akty štátu a právnej istoty v demokratickom právnom štáte) a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp „nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet“, t. j. nikto nemôže previesť na iného viac práv, než koľko sám má). Pokiaľ však nemožno zachovať maximum z oboch základných práv, podľa ústavného súdu treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu (v podstate tak, ako to odprezentoval dovolateľ), a až na základe individuálnych okolností konkrétneho rozhodovaného prípadu zvýraznil v prospech „bona fides“ právny názor, že vyššie riziko tu má niešť nedbalý vlastník, než nadobúdateľ v dobrej viere. Otázka, či sa súdy v individuálnych okolnostiach daného prípadu neodklonili od všeobecných právnych východísk pri interpretovaní sporu „nemo plus iuris“ vs. „bona fides“, súvisí s ich skutkovými zisteniami; zodpovedanie tejto otázky je vždy v každom konkrétnom prípade jedinečné.

16.4. Odvolací súd síce konštatoval kolíziu dvoch ústavných práv (na jednej strane princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, na druhej strane princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa v spojení s princípom dôvery v akty štátu a právnej istoty), bez hlbšieho zaoberania sa možnosťou pripustiť (aj) dobromyseľné nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka iba ako výnimky z pravidla nikto nemôže previesť viac práv, než má sám, ktoré pravidlo možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, založil rozhodnutie v podstate na jednoznačnej preferencii princípu „bona fides“, odvolávajúc sa v zásadnom len na vieru v zápis do katastra nehnuteľností, podporne poukazom na kúpu sprostredkovanú realitnou kanceláriou bez väzby na žalovaného 2/, nečinnosť žalobkyne pri možnosti poskytnúť žalovanému 1/ informácie spochybňujúce vlastnícke právo žalovaného 2/, následné správanie žalovaného 1/ po nadobudnutí bytu, ktoré okolnosti v danom prípade bez ďalšieho nie sú spôsobilé naplniť ani prípadnú požadovanú mieru všeobecnej spravodlivosti (na ktorú ako zásadnú sa dovolateľka odvoláva) na prelomenie zásady „nemo plus iuris“.

17. Dovolací súd zároveň považuje za nevyhnutné upriamiť pozornosť na to, že v otázke prelomenia zásady „nemo plus iuris“ a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa, došlo v čase po podaní predmetného dovolania k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to prostredníctvom uznesenia veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (ďalej len „veľký senát“) z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VObo/2/2020.

18. Zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05). Od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu (§ 48 Civilného sporového poriadku) [II. ÚS 252/2019].

19. K retrospektívnym účinkom zmenenej judikatúry dovolací súd vyjadruje vo svojich rozhodnutiach (sp. zn. 8MCdo/4/2014, 3Cdo/223/2016, 3Cdo/198/2017, 9Cdo/67/2020, 7Cdo/20/2021) priebežne stabilný názor, že pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu a iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti, ale nový právny názor je potrebné aplikovať aj na

všetky už prebiehajúce konania. Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza.

20. V predmetnom rozhodnutí veľký senát vo vzťahu k nastolenej právnej otázke uzatvoril, že: (i) Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností; (ii) S poukazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností; (iii) Dobrá viera nadobúdateľa, že hnutelnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva, len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava *de lege lata* nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje; (iv) Ustanoveniu § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), ktoré upravuje hodnovernosť údajov katastra, nezodpovedá výklad, podľa ktorého už len sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľnosti zakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastník.

21. Na rozhodnutie veľké senátu už medzičasom nadviazal najvyšší súd rozhodnutiami sp. zn. 8Cdo/278/2019, 7Cdo/174/2020, 7Cdo/221/2021, 9Cdo/232/2021, ktorú líniu sleduje najvyšší súd i v preskúmvanej veci, preto pokiaľ odvolací súd založil svoje rozhodnutie v dovolateľkou nastolenej právnej otázke na inom právnom názore, podľa ktorého ochrana žalobkyne ako právneho nástupcu pôvodného vlastníka sporného bytu zaručovaná zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ bola v predmetnej veci prelomená ochranou dobrej viery žalovaného 1/ ako nadobúdateľa sporného bytu (za situácie, keď nešlo ani o jeden z taxatívne vymedzených prípadov, ktoré zákon v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje), treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

22. Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.